

Zabudnuté na polici 11

Uverejňujeme **11. časť** výberu z publikácie **HRY HOREHRONSKÝCH DETÍ**, ktoré ako metodický materiál zozbieral a vydal v troch dieloch folklorista, pán **Kliment Ondrejka** v rokoch 1972 - 1974.

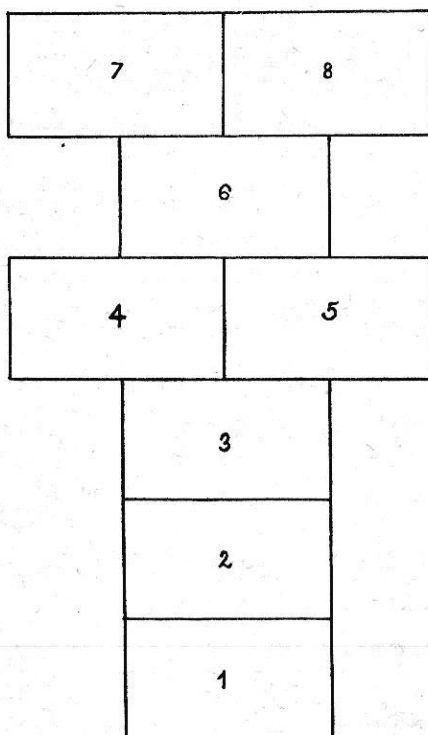
V tejto časti Vám ponúkame druhú časť **Hry s čriepkom a skalkou**. Hry sa v lokalite Horehronia vyskytujú len v kategórii A. So stálymi rolami. Upozorňujeme, že *pôvodný text nie je jazykovo upravený a je presným prepisom pôvodného materiálu*. Veríme, že Vás budeme inšpirovať a materiál budete vedieť tvorivo využiť aj vo svojej práci s deťmi v rámci rôznych krúžkov a v hudobno-pohybových aktivít.

SO STÁLÝMI ROLAMI.

1. NA ŠKÔLKU SO SKIELKOM. (POHORELSKÁ MAŠA 1961)

Pri hre sa dievčatá riadia týmito všeobecnými zásadami: skielko (čriepok) nesmie spadnúť z palca, z pod kolena ap.; Hráčka nesmie stúpiť mimo vyznačených štvoruholníkov, alebo na čiaru. Hádzané skielko musí trafiť do príslušného štvoruholníka.

Na beztrávnatej zemi si ostrým strapcom vykreslia takýto obrazec:
My sme si jednotlivé polia k vôli orientácii očíslovali.

Prvá hráčka hádže svoj čriepok do jednotky. Ak netrafí hádže ďalšia, ak trafí skáče na jednej nohe tak, že preskočí jednotku (kde leží čriepok), z dvojky skočí do trojky, z trojky odrazu na obe roznožené nohy do štvorky a päťky, odtiaľ na jednu do šestky a z šestky znova na obe nohy do sedmičky a osmičky. Tu sa nízkym výskokom obráti o 180° a vracia sa uvedeným, skákaním (obrátené poradie) dopredu. V dvojke sa zohne, zoberie z jednotky čriepok, skočí do jednotky a z nej von. Postupne hádže skielko do dvojky, trojky, štvorky až osmičky. Keď je sklíčko napr. v osmičke, skočí len na ľavú nohu do sedmičky a na nej urobí obrat.

Ktorá má hádzanie spravené, pokračuje v ďalších cvikoch:

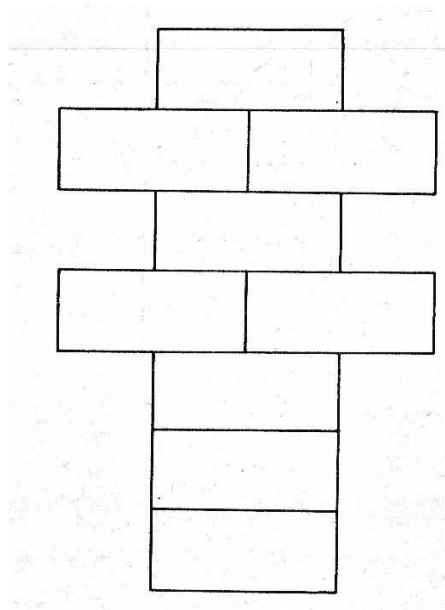
2. Položí si na priehlavok, či na hornú stranu prstov skielko a chodí s ním od jednotky po osmičku a späť, tak aby ono nespadlo na zem.
3. Skielko si zacvikne pod ľavé koleno a skacká do všetkých obrazcov len na pravej nohe.
4. Ako 5, ale čriepok je pod pravým kolenom.
5. Neposlinené a do sucha utreté skielko si položí na bruško vodorovne smerujúceho palca pravej ruky a prejde s ním celým obrazcom.
6. Ako 3, ale skielko je na ľavom palci.
7. Čo najsilnejšie sa predkloní, položí si čriepok na chrbát a tak chodí.
8. Chodí s čriepkom na hlave.
9. Zažmúri oči, hlavu vyvráti tak, že tvár je obrátená dohora a takto „po-slepiacky“ prejde celým obrazcom. Keby stúpila na čiaru alebo mimo niektorého obrazca, prebrala by akciu súperka, ktorá by pokračovala tam kde poslednou chybou hru prerušila. Ak však prejde ta i nazad správne, pokračuje...
10. Stane si pred jednotku chrbtom k obrazcu a hádže čriepok ponad hlavu. Keď padne von alebo na čiaru neplatí. Keď však padne do niektorého štvoruholníka, ten si označí skríženými čiarami spájajúcimi protilahlé uhly. Do takéhoto štvorčeka nesmie nikto - mimo majiteľky stúpiť. Ani čriepok neslobodno do neho hodiť, lebo to sa kvalifikuje aj majiteľke ako hodenie mimo obrazca. Keby však druhá hráčka hodila ponad hlavu svoje skielko do vyčiaraného štvoruholníka, stará držiteľka ho stráca a stáva sa vlastníctvom novej majiteľky. Hrajú sa dotedy, dokiaľ nie sú všetky štvoruholníky prečiarknuté. Kto ich má najviac, vyhráva.

Túto hru sa chlapci hrajú hodne zriedkavejšie ako dievčatá. Aby nebola nudná, zúčastňuje sa jej obyčajne menší počet hráčov (2 - 3).

a) Č. Skala 1961: So skielkom o škôlku.

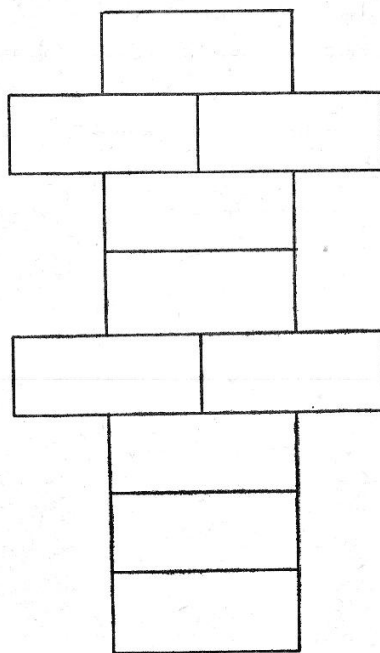
Pri hre je taký istý obrazec ako v Poh. Maši. Úloha je menej: hádzanie do jednotlivých polí a skackanie, nosenie skielka na priehlavku a na chrbte dlane. Potom si čupne chrbtom k obrazcu a hádže skielko ponad hlavu. Do ktorého poľa padne, tam má „domček“. Do neho bez jej výslovného zvolenia nemôže nikto stúpiť. Ktorá má viac domčekov, vyhráva.

b) Hel'pa 1961: O škôlku.

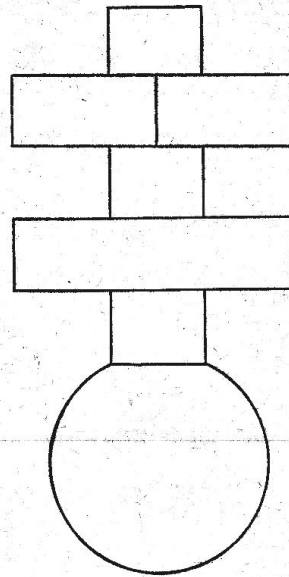
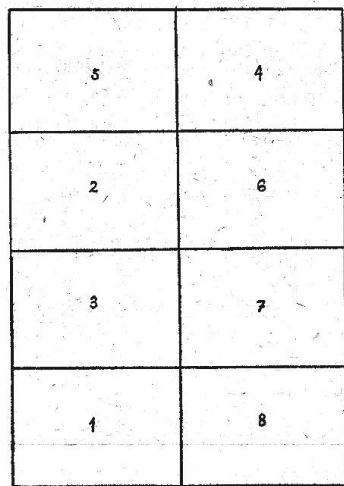
Mimo hádzania a skackania nosia čriepok na chrbte pravej a ľavej ruky, na pravej, na ľavej dlani, na palci, na nose, na chrbáte, na hlave, na pleci a pod kolenom. Ak sa dohodnú, je šľapnutie na čiaru prípustné.

c) Keď sa hrajú „po pohoreľski“ robia to isté, len obrazec má o jeden štvoruholník viac:

d) Aj keď sa hrajú „po záveckí“ robia tie isté úkony, ale čriepok musia hádzať podľa poradia ľubovoľne vyznačeného vo štvoruholníku.

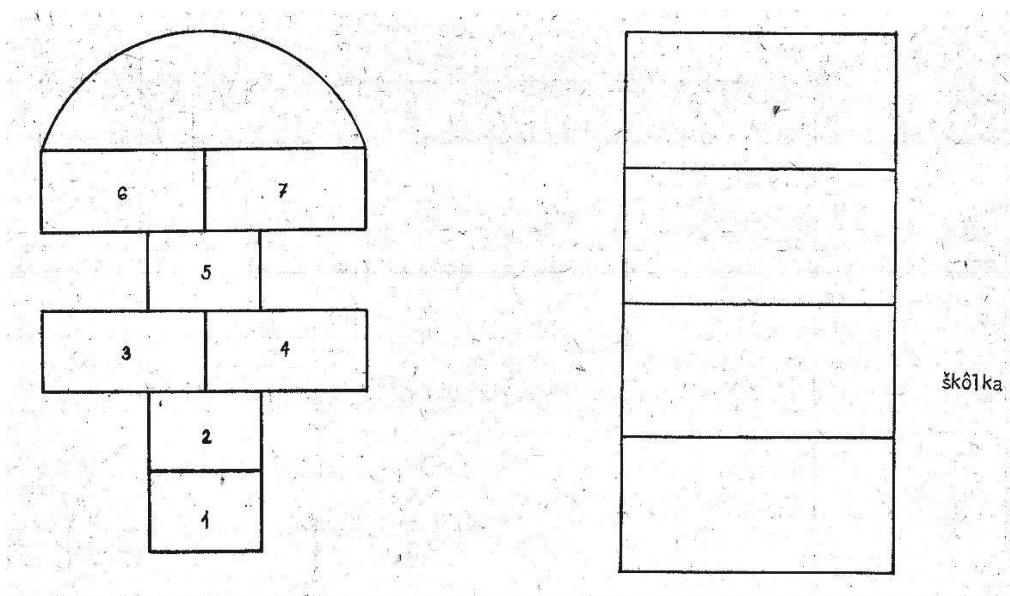
e) Pohorelá 1961: Školka. (9. tr.)

Čriepok sa hádže vždy z vyznačeného krúžku. - Keď celú škôlku spraví (do všetkých polí pohádže), dávajú jej trest: nosí čriepok na chrbte dlane, na nohe, na čele, pod kolenom, na palci. Potom ho hádže ponad hlavu a kde jej padne, vyznačí si svoje meno.

f) Polomka 1960: O škôlku.

Čriepok hádže postupne do všetkých polí a behá po nich. Nosí ho tiež na pravej a ľavej nohe, na hlave, chrbte a na pravej a ľavej dlani. Začiarané pole sa nazýva „škôlou“. - Lepší je kto má viac škôl. K obrazcu prikrávajú nefunkčný oblúk:

g) Šumiac 1960: Na škôlku.

Tľapkavú skalku hádžu najprv do prvého poľa, potom doň skočí na jednej nohe, ktorou sa snaží pretisnúť skalku do ďalšej až poslednej. Po obrátení poskokom skacká zasa naspäť potískajúc skalku z poľa do poľa, až z prvej von. Po tomto si položí skalku na chrbát ruky a skacká na jednej nohe do štvrtého poľa a späť, snažiac aby mu skalka z ruky nepadla.

Políčkami kráča nesúc skalku na hlave.

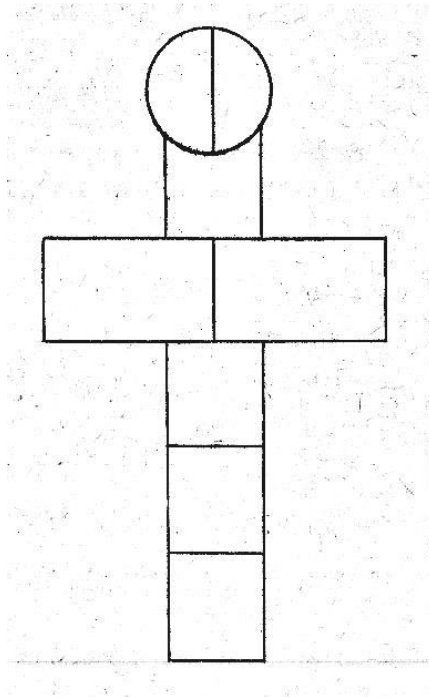
Skacká na jednej nohe, majúc pod druhým kolenom zacviknutú skalku.

Keby pri niektorom cviku „prepadol“ plní svoj úkol iný.

Hodením ponad hlavu si obsadí patričnú triedu napísaním iniciálok vlastného mena.

k) Šumiac 1960: Na panáka.

Hrá sa ako na školku, len obrazec sa ponáša na štylizovaného panáka:

i) PS - VIII (1941), str. 105-106: Na škôlku. Viera Jesenská: Slovenské detské hry, ich rozmanitosť a význam).

j) Čáry 1955, Brezovica 1960, Gombáš 1961, Trnovec 1959, Lipt. Sliache 1962.
